

СТАНОВИЩЕ
на Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към
Съдийската колегия на ВСС във връзка с
Правилата за оценка на натовареността на съдиите
/приети от ВСС на 16.12.2015 г., изменени и допълнени на 24.03.2016 г.,
08.11.2016 г. и на 20.12.2016 г./

Правилата за оценка на натовареността на съдиите (**Правилата**) бяха приети от ВСС в края на 2015 година и влязоха в сила на 01.04.2016 г.

Правилата имат за цел да осигурят обективна основа за оценка на натовареността на съдиите, като се отчита и сложността на делата, а не само техният брой.

Съгласно **чл. 5, ал. 1** от Правилата, оценката на натовареността на съдията има за задача да установи обективен първичен измерител на натовареността въз основа на **необходимото присъщо време** за разглеждане и приключване на делата от различен тип съгласно предварително изработен класификатор от групи дела. Стойността на този **измерител (коефициент)** е в часове и включва и отчита различните аспекти на фактическа и правна сложност на делото, т.е. необходимите усилия на съдията за разглеждане и приключване на делото, изразени във време. Времето е универсален измерител и позволява обективно отчитане на натовареността, независимо от спецификата и различния предмет на делата.

Установените с Правилата коефициенти за тежест на делата не са определени произволно, а са резултат на проведено през 2014-2015 г. изследване, в което бяха поканени всички съдии в страната, а се включиха около 60% от тях. Най-активно в изследването се включиха съдиите от административните съдилища, а отговорилите на поканите за участие в проучването съдии от апелативните и окръжните съдилища бяха по-малко на брой. В Правилата са уредени и коригиращи коефициенти, чиято цел е да съобразят значими фактори, които чувствително влияят за намаляване или увеличаване на тежестта на конкретното дело.

От началото на месец април 2016 г. Правилата се прилагат заедно със специално създадената централизирана Система за изчисляване на натовареността на съдиите (СИНС). С цел наблюдение на приложението на Правилата и тяхното подобряване се създадоха три постоянни работни групи към Комисията по натовареност по трите основни материи дела – наказателни, граждански и търговски и административни. В групите участват съдии от цялата страна и инстанционни нива, а протоколи от заседанията и взетите решения са публикувани на сайта на ВСС - <http://www.vss.justice.bg/page/view/4052>.

В резултат от дейността на работните групи, изцяло съобразявайки взетите от тях решения, на 20.12.2016 г. съдийската колегия на ВСС прие решение, с което се измениха голяма част от коефициентите за тежест и коригиращите коефициенти, както и се актуализираха статистическите кодове за делата. Наблюдението за приложението на правилата продължава. Всеки съдия може да сезира работните групи с предложения за отстраняване на недостатъци и за усъвършенстване на системата за оценка на натовареността.

С измененията в Правилата в § 11 от Преходните и заключителни разпоредби се предвиди задължение след изтичане на едногодишен период от приложение на Правилата съдийската колегия да приеме анализ на данните, събрани чрез СИНС, като след това да постанови решение, с което да се произнесе за достоверността на системата за оценка на натовареността на съдиите. Известно е, че не малка част от съдиите не взеха участие в изследването за натовареността, както и че достоверността на всяка система, основана на статистически данни, изисква поне едногодишен период на действие, за да се проявят системните позитиви и негативи. Положителното е, че в процеса на наблюдение на действието на Правилата и тяхното усъвършенстване голяма част от съдиите разбраха необходимостта и полезността на регулация на натовареността на базата на качествени показатели. Оцени се вярната методологическа основа на приетите от ВСС правила и система за оценка на натовареността. Оценката на годишна база на действието на системата ще позволи обективен анализ на натовареността на съдиите и ще ни предпази от вземане на прибързани и неправилни решения. В този смисъл в §11, ал. 2 се прие, че компетентните органи по чл. 16, ал. 2 - 5 от Правилата (ВСС, председатели на съдилищата и общи събрания) предприемат необходимите действия след приемане на решението по ал. 1 от същия параграф, а именно за достоверност на резултатите от системата за оценка на натовареността.

Според ЗСВ общите събрания на съдилищата (чл. 79, ал. 2, т.4, чл. 85, ал. 2, т.1, чл. 92, ал. 2, т. 1, чл. 104, ал. 2 и др. ЗСВ) разполагат с правомощие да определят броя и състава на отделенията, ако има такива, както и тяхната специализация по материя. В закона не е посочено от какви критерии и съображения трябва да се ръководи общото събрание при вземане на решение за разпределение на съдиите по отделения и правни материи. При всички положения препоръчително е решенията на общите събрания по въпросите за съставите на отделенията да се взимат с консенсус. Натовареността на съдиите е само един от факторите, които влияят на разпределението на съдиите по отделения. Следва да се имат предвид и редица други съображения, свързани със спецификата на дейността във всеки един съд, като наличието на специална компетентност на съда, организацията на административната дейност и др. Отчитайки натовареността като критерий за разпределение на съдиите по отделения

следва да се имат предвид събираните до момента статистически данни за количествения показател „брой дела“. По отношение на данните, събирани от СИНС по новите качествени показатели за оценка на натовареността, за да бъде преценката обективна и пълна, а не частична и манипулативна, препоръчително е да се изчака годишният период на действие на Правилата и приемане на решение от съдийската колегия за тяхната достоверност.

Вземането на решения от общите събрания на районните, административните, окръжните и апелативните съдилища по въпроса за разпределение на съдиите по отделения и тяхната материя трябва да се основава на цялостна и задълбочена оценка на всички достоверни данни, свързани с натовареността на съдиите и всички други относими фактори, определящи кадровото състояние на съдилищата (предстоящо пенсиониране на съдии, обявяване на конкурси за свободни съдийски длъжности и обоснована прогноза за заемане на съдийските щатове в рамките на определен период от време и др.).